

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perhehoitolain 20 §:n, omaishoidon tuesta annetun lain 10 §:n, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 23 §:n, sosiaalihuoltolain 27 e §:n, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain sekä urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perhehoitolain 20 §:n, omaishoidon tuesta annetun lain 10 §:n, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 23 §:n, sosiaalihuoltolain 27 e §:n, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain sekä urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta (HE 93/2015 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Mika Mänttari, sosiaali- ja terveysministeriö
- vaikuttamistoiminnan päällikkö Marika Ahlsten, Kehitysvammaliitto
- lakimies Annu Vento, Tapaturmavakuutuslaitosten liitto TVL.

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Suomen Kuntaliitto
- Invalidiliitto ry
- Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- Omaishoitajat ja läheiset -liitto ry
- Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö — TVY ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi perhehoitolakia, omaishoidon tuesta annettua lakia, kuntouttavasta työtoiminnasta annettua lakia, sosiaalihuoltolakia, kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia, työtapaturma- ja ammattitautilakia, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakia sekä urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettua lakia. Esityksen mukaan lainsäädäntöön lisättäisiin säännökset perhehoitajien, omaishoitajien, kuntouttavaan työtoimintaan osal-

Valiokunnan mietintö StVM 19/2015 vp

listuvien sekä vammaisten ja vajaakuntoisten työtoimintaan osallistuvien tapaturma- ja ammattitautiturvasta. Uutta vuoden 2016 alusta voimaan tulevaa työtapaturma- ja ammattitautilakia ei sovelleta muuhun kuin työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön sekä yrittäjätyöhön. Sen vuoksi muiden henkilöryhmien tapaturma- ja ammattitautiturvasta on säädettävä mainittuja henkilöryhmiä koskevissa erityislaeissa. Esityksessä ehdotetaan erityislakeihin viittaussäännöstä, jonka mukaan mainittuihin erityisryhmiin kuuluvat tulisi vakuuttaa työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella vakuutuksella. Tällöin heidän vakuutusturvansa vastaisi työntekijöille säädettyä turvaa, kuten voimassa olevan lainsäädännönkin nojalla. Tapaturma- ja ammattitautiturva ulotettaisiin samalla kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla järjestettävään työtoimintaan osallistuviin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi tehtäväksi 1 päivänä tammikuuta 2016 voimaan tuleviin työtapaturma- ja ammattitautilakiin, urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annettuun lakiin sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilakiin joukko lähinnä teknisluonteisia muutoksia.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2016.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Vuoden 2016 alusta voimaan tulevaa uutta työtapaturma- ja ammattitautilakia ei sovelleta muuhun kuin työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön sekä yrittäjätyöhön. Sen vuoksi muiden henkilöryhmien työtapaturma- ja ammattitautiturvasta on säädettävä mainittuja henkilöryhmiä koskevissa erityislaeissa. Esityksen mukaan perhehoitajat, omaishoitajat, kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat sekä vammaisten ja vajaakuntoisten työtoimintaan osallistuvat tulee vakuuttaa työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella vakuutuksella. Näiden erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden vakuutusturva säilyy käytännössä olennaisesti ennallaan, ja turva vastaa työntekijöille säädettyä turvaa, kuten voimassa olevan lainsäädännönkin nojalla.

Valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta pitää tärkeänä sitä lähtökohtaa, että kaikilla työntekoon osallistuvilla henkilöillä tulee olla lakisääteinen turva työtapaturmien ja ammattitautien varalta.

Kehitystarpeita

Ehdotus selkeyttää kehitysvammaisten henkilöiden tapaturmaturvaa erityishuoltolain nojalla järjestettävässä työtoiminnassa. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että työtoiminnan lisäksi sosiaali- ja vammaispalvelujen piirissä järjestetään erilaisilla nimikkeillä muutakin työn tekemistä sisältävää toimintaa, jonka saattamista pakollisen lakisääteisen vakuutusturvan piiriin on perusteltua selvittää. Tämä hallituksen esitys koskee vain sitä työtoimintaa, joka jo nyt kuuluu vakuuttamisen piiriin mukaan lukien kehitysvammaisten erityishuoltolain mukainen työtoiminta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriössä on selvitetty heikossa työmarkkina-asemassa olevien sosiaalista kuntoutusta koskevan lainsäädäntöuudistuksen valmistelun yhteydessä vakuutusturvan ulottamista kaikkeen sellaiseen sosiaaliseen kuntoutukseen sisältyvään toimintaan, jossa suoritetaan työtehtäviä ilman ansaintatarkoitusta. Valiokunta pitää

Valiokunnan mietintö StVM 19/2015 vp

tarkoituksenmukaisena selvityksen jatkamista sen turvaamiseksi, että kaikki työ mahdollisimman kattavasti vakuutetaan.

Valiokuntakäsittelyssä on tullut esiin myös julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta annetun lain mukaiseen työkokeiluun, Kelan järjestämään työhönvalmennukseen ja mielenterveyskuntoutuksen työhönvalmennukseen osallistuvien tapaturmavakuuttamisen kattavuus. Valiokunta toteaa, että julkisesta yritys- ja työvoimapalvelusta annetun lain mukaiseen valmennukseen ja työkokeiluun osallistuvalla on mainitun lain nojalla työtapaturma- ja ammattitautiturva suoraan valtion varoista ilman vakuutusta.

Kelan ammatilliseen kuntoutukseen osallistuvalla ei suoraan lain nojalla ole työtapaturmaturvaa. Käytännössä Kela huolehtii vapaaehtoisen vakuutuksen hankkimisesta niissä kuntoutustoimenpiteissä, joissa tehdään työtä, kuten työhönvalmennuksessa. Vakuutusturva ei vastaa tasoltaan lakisääteistä pakollista tapaturmavakuutusta. Kelan ammatillisessa kuntoutuksessa olevien asema ei siten vastaa työeläkekuntoutuksessa tai työtapaturman vuoksi ammatillisessa kuntoutuksessa olevien vakuutusturvaa. Valiokunta pitää tarpeellisena, että sosiaali- ja terveysministeriössä selvitetään, tulisiko Kelalle säätää vakuuttamisvelvollisuus niihin ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteisiin, joissa tehdään työtä.

Tiedottaminen

Valiokunta korostaa, että vakuuttamisvelvoitteita koskevista muutoksista ja niiden toimeenpanosta on tarpeen tiedottaa ymmärrettävällä ja saavutettavalla tavalla niin palvelujen järjestäjille ja tuottajille kuin myös palvelunkäyttäjille ja heidän läheisilleen.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 93/2015 vp sisältyvät 1.—8. lakiehdotuksen.

Helsingissä 9.12.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Anna-Maja Henriksson r
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Anne Louhelainen ps

Valiokunnan mietintö StVM 19/2015 vp

jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Sari Raassina kok
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Annika Saarikko kesk
jäsen Kristiina Salonen sd
jäsen Sari Sarkomaa kok
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää